

„Modern idők vértelen viadala” – Az érdekérvényesítés lehetőségei a Népszövetség központjában

Varga Lujza

Magyar Nemzeti Múzeum;

Pázmány Péter Katolikus Egyetem, Történelemtudományi Doktori Iskola

projektmenedzser; doktorandusz, varga.lujza@hnm.hu

A Nemzetek Szövetsége 1919. április 28-án azzal a céllal jött létre, hogy egy minden államot egyesítő, a kölcsönös biztonság elvére épülő szervezetként a titkos diplomácia és a szerződések rendszere helyébe lépjen. Woodrow Wilson amerikai elnök úgy vélte: „ez az intézmény gyakorolná az elsődleges és legfontosabb hatalmat: a világ közvéleményének erkölcsi erejét, a nyilvánosságét, amely megtisztít, megvilágít és hatékonyan befolyásol...”.

A szervezet székhelyül Genfet választották, ami a Közgyűlések mellett a tárgyalások, magánbeszélgetések és az információszerzés egyik legfőbb központja is lett. A Népszövetség Közgyűlései szinte valamennyi kérdéshez fórumot kínáltak, az ott folyó vitákat és döntéseket a világsajtó nagy figyelemmel kísérte.

A háttérben azonban a Népszövetség szervei közül kiemelt szerepet kapott az év egészében működő Titkárság, amely képes volt a Közgyűlés elé kerülő ügyek elősegítésére vagy megakasztására. A tagállamok ezért törekedtek arra, hogy a Titkárság hivatalnokai közé saját nemzetük tagjai is bekerülhessenek – annak személyi összetételében azonban egyértelmű volt az angol-francia és az általuk baráti országoknak tekintett nemzetek felülreprezentációja.

Ebben a közegben a személyes kapcsolatháló éppúgy a siker szükséges eleme volt, mint a kvalifikáció és rátermettség. A döntéshozatal tekintetében szinte valamennyi beszámoló megemlíti a magánbeszélgetések fontosságát – ezért a Népszövetség és segédszervezeteinek helyszínei mellett a legfontosabbak között tartják számon a szállodákat is.

A trianoni sokkból épp csak magához térő Magyarország 1922. szeptember 18-án nyert felvételt a Népszövetségbe, de már másfél évvel korábban, 1922 februárjában létrehozott egy a Népszövetség mellett működő magyar titkárságot. A genfi titkárság feladatai között szerepelt a Népszövetségre és az ahhoz kapcsolódó különböző szervezetekre vonatkozó kezdeményezések lebonyolítása, információk beszerzése és továbbítása, valamint közvetítés a Népszövetség és a magyar kormány, és további magyar szervezetek között.

A Népszövetség közgyűléseire érkező magyar delegáció tagjai – vezetője Apponyi Albert volt, de gyakran tagja volt Bethlen István és Khuen-Héderváry Sándor is – olyan politikusok, diplomaták és szakemberek voltak, akik nem csupán a közgyűléseken tudták képviselni az országot, de a szükséges háttérbeszélgetéseket is lefolytathatták.

A Népszövetség tehát az általa biztosított számos lehetőség mellett sem volt képes a titkos diplomácia megszüntetésére. A kulcskérdések továbbra is a megelőző háttértárgyalásokon, valamint fogadásokon és magánbeszélgetéseken dőltek el. Előadásomban ennek a rendszernek a működését szeretném bemutatni néhány magyar példán keresztül.